



# Stappenplan sportclubs afvalpreventie en -scheiding

## VANG Buitenshuis



## Inzicht

Om inzicht te krijgen in het verschillende afval wat binnen jouw sportclub aanwezig is, kun je 2 dingen doen.

- Ga aan de slag met de **inkooplijsten** en ga op afvalsafari binnen jouw sportclub.
- Ga ook het **gesprek aan met je leveranciers** hoe je de club kunt verduurzamen zoals het verminderen van verpakkingsmateriaal.

## Preventie

Het voorkomen van afval is altijd de beste manier. Hoe voorkomen? Duurzame sportspullen en een duurzame kantine.

- **Duurzame sportspullen:** personaliseren van sportspullen, organiseer een spullenmarkt, circulaire wedstrijdtenues.
- **Duurzame kantine:** een watertap, aanbieden gezonde producten, milieuvriendelijk verpakkingsmateriaal, tegengaan voedselverspilling, geen single use plastics.

## Afvalscheiding

Om effectief afval te kunnen scheiden, is het essentieel de basis op orde te hebben. Er moeten dus gescheiden afvalbakken komen.

- Welke afvalbakken staan er nu en welke stromen worden er al gescheiden? **Welke stromen zijn het grootst** en willen we scheiden?
- De keuze is reuze als het aankomt op afvalbakken. Let op felle kleuren, **herkenbare signing** en toegankelijkheid.
- Zet de bakken neer op plekken **waar mensen afval produceren** (kantine, velden, parkeerterrein)

### 1. Inzicht

### 2. Preventie

### 3. Afvalscheiden

### 4. Afvalverwerkers

### 6. Gedrag

### 5. Communicatie

## Gedrag

Het gedrag van iedereen op de sportclub heeft veel invloed op het afvalscheiden. Dit kan door middel van modelling, motiveren en het gemak bevorderen.

- **Modelling:** het goede voorbeeld geven, een persoon als afvalcoach aanwijzen, succesverhalen en praktijkvoorbeelden laten zien.
- **Motiveren:** de positieve kanten benadrukken van afvalscheiden en dit zichtbaar maken.
- **Gemak:** houd rekening met de plaatsing van de afvalbakken, herinner aan de juiste handeling op het goede moment door signing, probeer op elk vlak alles eenduidig, herkenbaar, transparant en duidelijk te delen.

## Communicatie

Afvalscheiden is een veranderproces.

- Er moet duidelijke en eenvoudige kennis overgedragen worden aan de leden: **wat verandert er precies en hoe gebeurt dat?** Deze informatie moet kort en krachtig zijn.
- Communicatie is een van de belangrijkste aspecten als het gaat om afvalscheiding. Hiervoor kun je gebruik maken van **diverse communicatiemiddelen:** posters voor in de kantine of andere drukbezochte plekken, een artikel op de website of een boodschap verspreiden via sociale media.

## Afvalverwerkers







Sportclubs moeten zelf een contract afsluiten met een afvalverwerker. Maar wat mag je vragen van een verwerker?

- Is **uitbreiding van het contract** mogelijk met meerdere stromen, het verzorgen van communicatiemiddelen of misschien wel inclusief leveren van afvalbakken?
- Naast de grote bekende afvalverwerkers zijn er ook **kleine innovatieve partijen** die de afvalstromen duurzaam op komen halen en duurzaam verwaarden (verwerken).
- Ga eens opzoek of er een **sportclub bij jouw in de buurt zit** met wie je samen een contract af zou kunnen sluiten.

## Inhoudsopgave

### Inleiding

Dit stappenplan is ontworpen om afvalpreventie en het scheiden van afval te stimuleren op Nederlandse sportclubs. Afval scheiden is belangrijk omdat het afval dan op een juiste manier verwerkt kan worden en dit beter is voor het milieu. Het stappenplan is tot stand gekomen door de samenwerking tussen sportclubs, sportbonden en gemeenten. Het doel is om elke sportclub in Nederland te ontzorgen in de informatiebehoefte over afvalvermindering en –scheiding. Het document kan gebruikt worden door iedereen die op de sportclub komt; lid, trainer of vrijwilliger, iedereen kan een steentje bijdragen!

	<b>Thema 1. Inzicht in afval</b> .....	7
	1.1 De inkoop	
	1.2 Afvalstromen	
	1.3 Sorteerverproef	
	<b>Thema 2. Afvalpreventie</b> .....	13
	2.1 Duurzame sportkleding	
	2.2 Een duurzame kantine	
	2.3 SUP-regeling	
	<b>Thema 3. Afvalbakken en -scheiding</b> .....	19
	3.1 De huidige situatie	
	3.2 Afvalbakken aanschaffen	
	3.3 Statiegeldregeling	
	3.4 Implementatie	
	<b>Thema 4. Afspraken met afvalverwerkers</b> .....	25
	4.1 Afspraken met de afvalinzamelaar	
	4.2 Samenwerking met clubs	
	4.3 Mogelijkheden in de markt	
	<b>Thema 5. Communicatie</b> .....	29
	5.1 Communicatiemiddelen	
	5.2 Informatiebehoefte	
	<b>Thema 6. Gedrag</b> .....	33
	6.1 Modelling	
	6.2 Motivatie	
	6.3 Gemak	

Bijlage 1: werkdocument

Bronnenlijst

Snel naar..:



## 1. Inzicht in afval

Door afval te verminderen en te scheiden werken we toe naar een schonere en circulaire wereld waarin afval straks niet meer bestaat. Met afval scheiden streven we naar minder afval en vervuiling, slimmer gebruik van grondstoffen en minder CO<sub>2</sub>-uitstoot. Hier kun jij je steentje aan bijdragen!

Vaak wordt afval uit verschillende stromen bij het restafval gegooid, dat kan anders. Om te starten met het scheiden van afval is het belangrijk om inzicht te krijgen in de soorten afval die er zijn op de sportclub. Om inzicht te krijgen in het verschillende afval dat rondgaat op jouw sportclub, wordt er als eerst naar de **inkoop** van producten gekeken. Aan de hand van de inkooplijst kun je snel zien welke producten daarvan weer bij het afval belanden. Daarna kun je de **afvalstromen** in kaart brengen door een **sorteerproef** te doen.

Als je deze stappen hebt doorlopen, is er duidelijk zicht op welke afvalstromen er zijn. Bij ieder product wat op de goede manier gescheiden wordt ontstaat er een mono-stroom. Een mono-stroom betekent een stroom van één soort afval, bijvoorbeeld papier, plastic of GFT. Door het juist scheiden houdt je dus in de afvalbak één soort afvalstroom. De afvalverwerker kan deze stromen weer hergebruiken of recyclen, wat nieuwe grondstoffen bespaart.

### 1.1 Inkoop

Het grootste deel van alle ingekochte producten eindigt uiteindelijk in de afvalbak. Denk aan alle verpakkingen, flesjes, blikjes etc. Door goed te kijken naar de inkooplijst, zou je er een aantal producten/stromen uit kunnen halen die uiteindelijk samen in een mono-stroom mogen worden weggegooid.

Om met de inkooplijst inzicht te krijgen in de samenstelling van het afval, kun je de volgende stappen doorlopen:

- Bekijk welke producten op de inkooplijst kort gebruikt worden en dus snel bij het afval belanden. Noteer deze ergens.
- Zijn er producten die op voorhand verminderd of veranderd kunnen worden? Misschien kunnen verpakkingen worden vervangen door ander materiaal, dat makkelijker te scheiden of te verwerken is.
- Ga hierover in gesprek met de leverancier en bespreek de opties voor minder of herbruikbaar verpakkingsmateriaal.



### 1.2 Afvalstromen

Het is efficiënt om de meest voorkomende afvalstroom apart te gaan inzamelen. Bij veel sportclubs blijkt dat meer dan 60% plastic afval is.<sup>1</sup> De keuze om plastic apart te gaan inzamelen is verstandig, ook omdat er vanaf 1 juli 2021 een nieuwe wetgeving voor statiegeld van plastic flesjes wordt ingevoerd. Dit betekent dat er op 1 plastic flesje 15 cent statiegeld wordt gerekend.<sup>2</sup> Lees alles over de statiegeldregeling in [hoofdstuk 3](#).

**Let op:** Kies je straks voor het scheiden van PMD (Plastic, metaal, drankkartons)? Zorg er dan voor dat de statiegeld flesjes apart worden ingezameld.

Ze zijn er op elke sportclub; papieren- en plastic bekertjes. Niet alle bekertjes mogen bij dezelfde mono-stroom. Dit komt door de coating laag in de bekertjes. Deze laag zorgt ervoor dat er geen vocht door de beker dringt, maar helaas ook dat de bekertjes lastig te recyclen zijn. De beste oplossing hiervoor is om je eigen beker/bidon mee te nemen, maar ga als club ook op zoek naar duurzamere alternatieven.

### 1.3 Sorteerproef

Om inzicht te krijgen in de samenstelling van het afval, kun je een steekproef doen. Dit kan zelfs meerdere keren gedaan worden. Gebruik hiervoor het werkdocument uit [bijlage 1](#).

Kieper de afvalbakken eens om op een groot stuk landbouwzeil, ga aan de slag met handschoenen en sorteren maar. Zo kun je zien welke afvalstromen er misschien niet thuishoren, je zult zien dat er veel afval bij het restafval is beland wat je makkelijk in verschillende stromen zou kunnen scheiden. Probeer dit te doen met afvalzakken van de gehele sportclub (kantine, kleedkamers, gangen, velden, parkeerplaats etc.). Ook kun je er zo achter komen welk afval van buitenaf jouw club binnenkomt, zoals bepaalde eet- en drinkverpakkingen die clubleden of bezoekers meenemen vanuit huis.

Door het samenbrengen van de producten uit de inkooplijst en de resultaten van de sorteerproef vanuit het werkdocument zou duidelijk moeten worden welk afval van de sportclub zelf afkomstig is, en wat van buitenaf wordt meegenomen. Wil je weten welke producten tot welke afvalstroom behoren, bekijk dan de website [www.afvalscheidingswijzer.nl](http://www.afvalscheidingswijzer.nl). Hier kan je per product zien bij welke stroom het hoort.

### Praktijkvoorbeelden

- **Golfclub Capelle** focust op duurzaam inkopen door een nauwe samenwerking met de leveranciers, aannemers en medewerkers ([www.golfclubcapelle.nl](http://www.golfclubcapelle.nl)).
- **Sportclub V.O.C.** in Rotterdam gebruikt helemaal geen plastic meer en is daardoor de eerste plasticvrije sportclub van Nederland ([www.voc-rotterdam.nl/plasticvrij](http://www.voc-rotterdam.nl/plasticvrij)).
- **Hockeyclub HC Athena** gebruikt geen enkele soort wegwerp bekertjes meer en voorkomen zo veel afval ([www.hcathena.nl/site](http://www.hcathena.nl/site)).
- **Voetbalvereniging JEKA** verbiedt plastic bekertjes en werken aan een plasticvrije sportclub ([www.rkvvjeke.nl](http://www.rkvvjeke.nl)).

### FAQ

#### Waarom moeten we afval scheiden, alles komt toch weer op één hoop terecht?

Zeker niet! Ingezameld en gescheiden afval wordt gerecycled. Glas wordt weer nieuw glas, kleding kan een nieuw leven krijgen, er kan nieuw papier worden gemaakt en GFT-afval wordt compost. Soms worden er ook nieuwe producten van gemaakt zoals bij dit sport T-shirt, gemaakt van 6 plastic flessen: ([www.puresportswear.nl](http://www.puresportswear.nl)).



## Tips & Tricks

- Bekijk samen met je leverancier hoe je als club duurzaam kunt kopen. Hieronder vind je een aantal tips die je kunt gebruiken wanneer je in gesprek gaat met de leverancier:
  - Vraag bij je leverancier wat hij doet op het gebied van duurzaamheid.
  - Vraag aan de hand van de inkooplijst eens of er duurzamere opties zijn voor dat wat jullie nu inkopen. In [hoofdstuk 2.2](#) vind je hier voorbeelden van.
  - Kunnen bepaalde verpakkingen of producten teruggegeven worden aan de leverancier zodat deze hergebruikt kunnen worden?
- Vanaf 1 juli 2021 geldt er een nieuwe wetgeving voor statiegeld van plastic flesjes meer informatie hier over vind je op: [www.rijksoverheid.nl](http://www.rijksoverheid.nl) en [www.statiegeldnederland.nl](http://www.statiegeldnederland.nl)
- Cups4clubs biedt duurzame bekertjes aan met advertenties van adverteerders, zodat sportclubs het voor lage kosten kunnen inkopen [www.cups4clubs.nl](http://www.cups4clubs.nl). Biologisch afbreekbare bekertjes kunnen ook in een speciale gft-inzamelzak met het Kiemplantlogo of OK compostlogo worden ingezameld als het niet bij het reguliere gft-afval mag. Belangrijk hierbij is om dit te overleggen met je gft-verwerker of dat dit mogelijk is.



### Waarom is het afval scheiden op de sportclub anders dan thuis?

Dit komt omdat de sportclub wordt aanschouwd als een bedrijf, hier gelden dus andere regels. Thuis wordt het geregeld door de gemeente en vanzelf opgehaald, op de sportclub moeten er afspraken gemaakt worden met afvalverwerkers die het komen ophalen.<sup>4</sup>

<sup>1</sup> De Stentor, *Sportclubs willen wel afval scheiden maar doen het niet.*

([www.destentor.nl](http://www.destentor.nl))

<sup>2</sup> Rijksoverheid, SUP-richtlijn. ([www.rijksoverheid.nl](http://www.rijksoverheid.nl))

<sup>3</sup> Milieucentraal, Bioplastic. ([www.milieucentraal.nl](http://www.milieucentraal.nl))

<sup>4</sup> Rijksoverheid, Afval buitenshuis scheiden en recyclen. ([www.rijksoverheid.nl](http://www.rijksoverheid.nl))



Snel naar..:



## 2. Afvalpreventie

De beste manier om met afval om te gaan, is om te zorgen dat het er niet is. Er zal altijd afval blijven op de club, maar sommige soorten afval zijn overbodig. Al het afval dat je kunt voorkomen, is natuurlijk mooi meegenomen. Minder afval kan betekenen dat de bakken minder vaak geleegd kunnen worden en dat scheelt weer kosten. Overleg met jouw afvalleverancier of dit mogelijk is. Dit is dus een stimulans, hoe minder afval, hoe lager de kosten.

Het meeste afval zal uit de kantine komen dus benoemen we opties hoe dit afval verminderd kan worden. Ook sportspullen en kleding belanden vaak bij het afval, hieronder wordt advies gegeven over hoe je ervoor kan zorgen dat hier minder afval ontstaat. Het verminderen van plastic afval wordt binnenkort zelfs verplicht. De Europese Unie heeft een SUP (Single Use Plastics)-richtlijn opgesteld, dit betekent dat er nieuwe maatregelen ingevoerd worden en sommige plastic producten verboden worden. Als sportvereniging kan het zijn dat je deze producten gebruikt, hier moet dus een alternatief voor ingekocht worden.

### 2.1 Duurzame sportspullen

Er belandt vaak veel kleding en andere sportmateriaal bij de gevonden voorwerpen. Als niemand dit meer komt ophalen, belandt het uiteindelijk in de afvalbak. Dit is zonde, want aan kleding kan vaak een tweede leven gegeven worden, zo ook binnen de sportclub zelf! Hieronder zijn een aantal acties genoemd die de sportclub kan ondernemen om het afval bestaande uit textiel en sportspullen te verminderen.

- Het **personaliseren** van sportspullen kan ervoor zorgen dat het meer waarde heeft en dat leden hun spullen minder snel kwijtraken of sneller terugvinden. Zo komt er minder bij de gevonden voorwerpen terecht. Een bidon of tenue met eigen naam zorgt voor meer verantwoordelijkheid bij de leden.
- Zamel alle herbruikbare sportkleding en andere spullen in (handschoenen, beschermers, sticks etc.) en organiseer een **spullenmarkt**. De ingezamelde spullen en kleding kunnen worden verstrekt aan leden die dit nodig hebben zodat er geen nieuwe aangeschaft hoeven te worden.
- Neem contact op met de sponsors, wellicht hebben zij interesse in het investeren in circulaire wedstrijdtenues.

### 2.2 Een duurzame kantine

De kantine is een belangrijke ontmoetingsplek op een sportclub om even na kletsen of uit te rusten. Er wordt veel afval geproduceerd in de kantine, het is dus goed om hier de juiste afvalbakken neer te zetten zodat al deze afvalstromen gescheiden kunnen worden. Nog beter is het om ervoor te zorgen dat de afvalberg flink kleiner wordt gemaakt.

De grootste bron van afval bij de meeste sportclubs zijn plastic flesjes en bekertjes<sup>5</sup>, deze worden vaak gebruikt omdat dit gemakkelijk is. Het is dus van belang om duurzamere opties net zo gemakkelijk te maken. Als iedereen een eigen bidon heeft, kan een watertap op de velden en in de kantine het drinken van kraanwater stimuleren. Deze watertappen kunnen ook eventueel aangeschaft worden met lekkere smaakjes, zodat er geen plastic bekertjes met ranja meer gehaald hoeven worden in de rust.

De volgende acties kunnen ervoor zorgen dat er minder afval ontstaat in de kantine:

- Bied meer gezonde producten aan (zoals fruit), de resten kunnen bij het GFT afval en het bevat minder verpakkingsmateriaal.
- Kijk of er alternatieve producten en verpakkingen zijn die bestaan uit duurzame materialen of die het milieu minder belasten.
- Gooi restjes oud brood, groente en fruit niet weg maar verwerk ze bijvoorbeeld in soep, tosti's panini's of smoothies.

### 2.3 SUP-regeling

Het verminderen van plastic verpakkingen is van belang omdat de hoeveelheid wegwerpplastic jaarlijks toeneemt. Dit plastic eindigt vaak als zwerfafval en veroorzaakt de plastic soep in de oceanen. Plastic bevat vaak giftige stoffen die niet in de natuur afgebroken worden. Dit wordt tegengegaan door de nieuwe SUP-regeling, dit zijn Europese maatregelen die ingevoerd worden om wegwerp plastic te verminderen.

Vanaf **3 juli 2021** wordt het verboden om verschillende producten te kopen, verkopen en te gebruiken. Bijvoorbeeld plastic bordjes, plastic bestek, plastic roerstaafjes en rietjes. Bij veel sportclubs wordt er gebruik gemaakt van deze producten.



Bron afbeelding: Rijksoverheid, Nieuwe wetgeving voor wegwerplastics.

Binnenkort moet er dus gekeken worden naar alternatieven of wellicht kun je plastic wel helemaal verbannen binnen jouw sportclub? [Klik hier](#) voor een overzicht van andere maatregelen en de producten die straks niet meer verkrijgbaar zijn en per wanneer dit geldt.

Duurzame vervangers voor wegwerpproducten:

- Plastic bordjes > Borden en bakjes van suikerriet.
- Plastic bestek > Wegwerpbestek van hout.
- Plastic roerstaafjes > houten roerstaafjes.
- Rietjes > Rietjes van tarwe of maïszetmeel.
- Plastic bekertjes > Bekertjes van karton, maïszetmeel of suikerriet.

**Let op:** sommige materialen zijn biologisch afbreekbaar, maar mogen helaas nog niet altijd bij het gft-afval, omdat het lang duurt voordat het verwerkt is. Dan moet het bij restafval. Check dus bij je afvalverwerker of het bij het gft-afval mag of restafval.

### Praktijkvoorbeelden

- **Voetbalvereniging Den Ham** uit Overijssel heeft een sportkleding-leaseplan. Dit zorgt ervoor dat de sportkleding altijd teruggenomen wordt en hergebruikt ([www.vvdenham.nl](http://www.vvdenham.nl)).
- In Rotterdam is een **sportspullenbank** georganiseerd, om gebruikte sportspullen weer her te gebruiken ([www.jeugdfondssportencultuur.nl](http://www.jeugdfondssportencultuur.nl)).
- **FC Lisse** heeft een kantine met gezonder eten en drinken waar 90% van de club erg enthousiast over is ([www.samenlekkerbezig.nl](http://www.samenlekkerbezig.nl)).
- **Voetbalvereniging SML Arnhem** heeft sinds de overstap naar een gezondere kantine een hogere omzet, de gezonde opties zijn nu populairder dan bakjes friet ([www.samenlekkerbezig.nl](http://www.samenlekkerbezig.nl)).

- VV Westzaan uit Noord-Holland is overgestapt op biologisch afbreekbare disposables. Er zijn dus geen plastic of papieren bekertjes, bordjes etc. meer. De kosten blijven bijna gelijk maar ze maken wel een groot verschil ([www.knvb.nl](http://www.knvb.nl)).

## Tips & Tricks



- Bij de online portal “DuurzaamSport” vind je nieuws en webshops met duurzame sportspullen ([www.duurzaamsport.nl](http://www.duurzaamsport.nl)).
- Een watertap of waterdispenser zorgt voor het gemakkelijk bijvullen van een bidon of fles. Voorbeelden:
  - Join the Pipe ([www.join-the-pipe.org](http://www.join-the-pipe.org)).
  - Dripl ([Dripl.be](http://Dripl.be)).
- Er zijn organisaties die sportverenigingen helpen om kantines te voorzien van gezonde keuzes en tips geven over gezondere producten. Voorbeelden:
  - Team:Fit ([teamfit.nl/sportlocaties/doe-mee](http://teamfit.nl/sportlocaties/doe-mee)).
  - Lekker bezig! ([www.samenlekkerbezig.nl](http://www.samenlekkerbezig.nl)).

## FAQ

### Ook al wordt sportkleding nog een keer gedragen, uiteindelijk beland dit toch ook bij het afval?

Dit hoeft niet altijd zo te zijn, textiel kan ook gescheiden ingezameld worden en verwerkt tot nieuw materiaal. Het gaat er daarnaast om dat de kleding een langer leven krijgt waardoor er minder nieuwe kleding gekocht hoeft te worden. Als iedereen zijn steentje bijdraagt en oude kleding inlevert of iets hergebruikt kan er een hoop nieuwe kleding uitgespaard worden en dit scheelt uiteindelijk weer afval.

### Moeten de sportkantines dan alleen maar gezonde dingen gaan verkopen?

Nee, het is goed om een balans te houden maar wel genoeg gezonde keuze aan te bieden voor de mensen die dit belangrijk vinden. Het is wel zo dat de verse producten vaak minder verpakkingsmateriaal bevatten dus is het ook met het oog op afvalpreventie de beste keuze.





**Als sportclub hebben wij nog heel veel voorraad aan plastic bestek/servies/roerstaafjes/rietjes. Wat moeten we hier mee doen als het straks 3 juli 2021 is?**

Vanaf 3 juli geldt het handelsverbod op deze producten. Dit betekent dat je het niet meer kan en mag bestellen. Voorraden van deze wegwerp plastics mogen opgemaakt worden, hier krijg je geen boete voor.

<sup>5</sup>De Stentor, Sportclubs willen wel afval scheiden maar doen het niet. ([www.destentor.nl](http://www.destentor.nl))

<sup>6</sup>Rijksoverheid, Nieuwe wetgeving voor wegwerpplastics. ([www.rijksoverheid.nl](http://www.rijksoverheid.nl))





## 3. Afvalbakken en -scheiding

Er is nu veel informatie verzameld over het afval op de sportclub, tijd om hier een plan van aanpak voor te maken. Pak het werkdocument erbij, hier kan je nu goed zien welke afvalstromen het grootste zijn. Om effectief afval te gaan scheiden moet er besloten worden welke bakken er worden geplaatst. Kies voor het scheiden van de grootste afvalstromen, dit is het meest efficiënt.

Hiervoor moeten uiteraard afvalbakken aangeschaft worden. Om hier de juiste keuze in te maken moet eerst **de huidige situatie** van de afvalbakken op de sportclub in kaart gebracht worden. Bekijk in deze stap ook of er clubs of andere verenigingen in de buurt zitten waarmee je een gezamenlijke afvalbak kunt aanschaffen, dit scheelt kosten. Vervolgens kunnen de bakken die nog nodig zijn **aangeschaft** worden, waarbij wordt gekeken naar de bijbehorende kosten en uiteindelijk de **implementatie** op het terrein. Hieronder vind je advies over deze stappen.

### 3.1 De huidige situatie

Voordat de afvalbakken worden aangeschaft moet je weten hoeveel en welke bakken er nodig zijn. Breng daarom eerst in kaart welke afvalbakken er al zijn en welke er vervolgens nog nodig zijn. Doe dit door een rondje over het gehele terrein te lopen en beantwoord de volgende vragen:

- Hoeveel afvalbakken staan er al op het terrein en binnen?
- Welke stroom mag er in deze bakken worden gegooid (zijn er nu alleen maar bakken voor restafval, of zijn er al karton/GFT/PMD bakken)?
- Op welke locaties staan deze bakken nu?
- Zijn de huidige afvalbakken altijd vol, of niet altijd? Deze kunnen misschien vervangen worden door een afvalbak voor een andere stroom.

### 3.2 Afvalbakken aanschaffen

Er zijn veel verschillende afvalbakken op de markt, sommige zijn waarschijnlijk meer geschikt voor de sportclub dan andere. Om er zeker van te zijn dat de juiste afvalbakken worden aangeschaft, kan je op de volgende dingen letten:

- Een bak in een felle kleur, dit trekt de aandacht en herinnert de aanwezigheid.
- Een bak met pictogrammen en geen tekst, het moet voor iedereen direct duidelijk zijn. Gebruik hiervoor de landelijke richtlijnen<sup>7</sup>, zie de afbeelding.

- De bakken moeten bruikbaar en bereikbaar zijn voor iedereen, dus niet te hoog of te zwaar.
- Begin met één of twee verschillende stromen, te veel kan overweldigend zijn.
- Begin bijvoorbeeld met PMD, hier kun je van drie stromen al een mono-stroom maken in een afvalbak. Zorg dat er een compartiment is alleen voor plastic flesjes, omdat hier binnenkort dankzij de statiegeldwet geld op te verdienen is.
- Zie hieronder in hoofdstuk 3.3 een voorbeeld van een prullenbak van Seenons en de KNVB waar flesjes en blikjes apart ingezameld worden.



Bron afbeelding: Rijkswaterstaat (2020), Pictogrammen afvalscheiding.

Bij het aanschaffen van bakken kun je kiezen voor:

- Afvalbakken kopen, daarnaast moet dan ook nog een contract af worden gesloten met een afvalverwerker.
- Afvalbakken huren/leasen in combinatie met een lediging abonnement bij hetzelfde bedrijf. Dit is in veel gevallen de goedkoopste optie.
- Afvalbakken huren/leasen met een apart lediging abonnement, hier is dus meer ruimte voor kleinere, duurzame afvalverwerkers.

Vaak is er vanuit de gemeente een vergoeding gekoppeld aan zuivere afvalstromen. Afvalverwerkers bieden dus vaak een goedkoper tarief voor gescheiden stromen dan voor restafval. De meest voordeligste optie hangt af van de grootte van de club en de hoeveelheid afval. Sommige afvalverwerkers komen pas ledigen bij een minimaal volume afval. Als je bij een kleine sportclub zit is het dus verstandig om te kijken naar samenwerkingen met andere clubs of andere instellingen. Om meer volume op te halen of om te kiezen voor kleinere verwerkers, die bereid zijn om voor minder afval te rijden.

### 3.3 Statiegeldregeling

Met het aanschaffen van scheidingsbakken kan rekening gehouden worden met de statiegeldwet. Misschien zamel je als club al grote plastic flessen of bierkratjes in voor statiegeld, maar per 1 juli 2021 wordt er ook statiegeld op kleine plastic flesjes ingevoerd. Per flesje (< 1 liter) wordt straks 15 cent statiegeld gerekend. Voor grote flessen (> 1 liter) blijft het 25 cent. Statiegeld op blikjes volgt eind 2022. Deze maatregel moet leiden tot veel minder plastic zwerfafval.<sup>8</sup>

Sportclubs zijn straks niet verplicht om plastic flesjes en blikjes in te zamelen als een inzamelpunt, dit blijft vrijwillig. Als je jouw sportclub graag als inzamelpunt wil laten fungeren, kun je je aanmelden via [Statiegeld NL](#). Je ontvangt van hen de benodigheden zoals inzamelzakken, labels en stickers.

Als club betaal je straks wel per flesje 15 cent meer boven op de huidige verkoopprijs, deze flesjes terugbrengen is dus belangrijk omdat je zo weer geld terugkrijgt. Dit geld zou je bijvoorbeeld apart kunnen houden en bewaren voor duurzame initiatieven of andere activiteiten binnen de club. Meer geld dus voor in de clubkas, maar hoe pak je dit nou efficiënt aan?

Vanaf mei 2021 kun je bij groothandels speciale zakken bestellen met labels waar je de flesjes in kunt bewaren. Deze neemt de groothandel weer mee tijdens het leveren van de bestellingen. Het is nog niet duidelijk hoe het statiegeld straks teruggestort wordt, hier komt voor 1 juli 2021 meer duidelijkheid over. Bespreek de mogelijkheden met jouw leverancier/groothandel. Oude voorraad mag je na 1 juli uiteraard nog opmaken, Statiegeld NL kan via speciale codes de oude en de statiegeld flesjes onderscheiden van elkaar.

Na het legen van een fles of blikje met drinken, maakt het materiaal het volgende proces door voordat het weer als een nieuwe fles of blikje in de winkelschappen verschijnt:

1. Zorg dat de plastic flesjes/blikjes goed gescheiden zijn in aparte afvalbakken.
2. Deze verzamel je vervolgens in grote vuilniszakken/bigbags.
3. Je kunt de flesjes/blikjes naar een supermarkt of een andere locatie met een statiegeldautomaat brengen.
4. Je krijgt vervolgens een emballage bon, deze kunnen bij de

sportclub bewaard of direct ingewisseld worden.

5. De ingeleverde flesjes/blikjes worden door middel van compacteren kleiner gemaakt zodat ze makkelijker vervoerbaar zijn.
6. Vervolgens wordt het PET van de statiegeldflessen in stukjes gehakt, gewassen en gezuiverd, waarna het vervoerd wordt naar de recycler.
7. Deze stukjes plastic worden gebruikt voor nieuwe flessen, een nieuwe plastic fles bestaat vaak uit 50% van oud plastic. Ook de plastic doppen worden hergebruikt.<sup>9</sup>

Door slim om te gaan met statiegeld op flesjes kan een sportclub dus flink wat geld terugverdienen aan deze flesjes en blikjes. Vergeet niet dat het beter en vaak goedkoper is om te kijken naar duurzame en herbruikbare alternatieven. Wanneer je zorgt dat er minder flesjes en blikjes worden ingekocht, gaat er ook minder plastic verloren en hoeft iemand minder vaak de flesjes/blikjes weg te brengen. **Preventie** van afval heeft altijd de voorkeur.

Op **31 december 2022** gaat ook het statiegeld voor blikjes in. Het doel van de maatregel is de circa 2 miljard blikjes die jaarlijks over de toonbank gaan in te zamelen en te recyclen in plaats van dat deze in ons milieu belanden. Als sportclub kun je de blikjes net als plastic flesjes apart inzamelen. Hieronder zie je een voorbeeld van een scheidingsbak dat door Seenons is ontworpen voor een pilot met de KNVB samen.<sup>10</sup>



### 3.4 Implementatie

De plaatsing en de locatie van de afvalbakken kan impact hebben op het gedrag van mensen. Om dit goed te laten verlopen zijn er een aantal factoren waar je rekening mee kan houden:

- Plaats de bakken op plekken waar mensen afval produceren en waar je verwacht dat mensen hun afval kwijt willen (kantine, de velden, parkeerterrein) of langs de natuurlijke looproutes.
- Kleine aanwijzingen kunnen ervoor zorgen dat mensen onbewust gestuurd worden. Dit kan door middel van groene voetstapjes of pijlen op de grond.
- Zorg ervoor dat de bakken op tijd worden geleegd. Dit voorkomt rotzooi.
- Zorg ervoor dat de bakken regelmatig worden schoongemaakt. Dit zorgt ervoor dat het prettig blijft om de bakken te gebruiken.
- Het moet duidelijk zijn welk afval in welke bak moet.

### Praktijkvoorbeelden

- **De Groene Club** is opgericht door de KNVB en zij zijn een pilot gestart voor het scheiden en inzamelen van afval, met het oog op de nieuwe statiegeldwet. Ze leveren bakken voor statiegeldflesjes en blik, dit gaat in samenwerking met Seenons. ([www.knvb.nl](http://www.knvb.nl))
- **Tennisvereniging Lissevoort** ging aan de slag met slimmere afvalbakken en afvoer van afvalstromen. Er staan nu afvalbakken op elke baan, naast de banen en in paviljoenen. Dit zorgt voor beter inzamelen en hiermee besparen zij ongeveer tweeduizend euro per jaar. ([www.ssnb.nl](http://www.ssnb.nl))
- **De Plastic Heroes campagne van Nedvang** werd gestart met het doel om de inzameling van plastic te verhogen en het net zo vanzelfsprekend te maken als papier en glas. De toename aan gescheiden plastic nam toen in een jaar met 24% toe. ([download](#)).
- **Bar-Le-Duc** heeft een speciale recycle bak ontworpen die je gratis kunt bestellen. Bar-Le-Duc moet echter wel contractueel opgenomen zijn in het assortiment van de sportclub. ([www.bar-le-duc.nl](http://www.bar-le-duc.nl))
- **Supporter van Schoon** is een platform waar je verschillende materialen kunt bestellen, zoals een afvalbak voor op het veld. Ook vind je hier diverse georganiseerde zwerfafval opruimacties.

### FAQ

#### Hebben al die verschillende bakken wel zin? Nascheiding is toch ook effectief?

Sommigen afvalverwerkers hebben de technieken om afval te kunnen nascheiden. Maar als er niet aan bronscheiding (gescheiden afvalbakken) gedaan wordt, zijn de stromen vaak zo



## Tips & Tricks

Betrek de leden bij de keuze voor het aanschaffen van afvalbakken voor meer draagvlak en support. Er zijn een aantal handige afvalbakken die afval scheiden op de sportclub gemakkelijker maakt. Voorbeelden:

- De producten van 'De Afvalbak'. ([www.deafvalbak.nl](http://www.deafvalbak.nl))
- Een stapelbare afvalbak. ([www.binhang.nl](http://www.binhang.nl))
- Een afvalbak waarin meerdere stromen samen ingezameld kunnen worden. ([ecomart.eu](http://ecomart.eu))
- Een emballage automaat. (Greenup automaat van [www.tamra.nl](http://www.tamra.nl)).

vervuld dat ze deze niet meer kunnen hergebruiken of recycleren. Dan belandt het toch vaak in de verbrandingsoven wat weer bijdraagt aan extra CO<sub>2</sub>-uitstoot.<sup>7</sup> Daarnaast is nascheiden alleen zinvol voor de PMD-stroom.

#### Kost afval scheiden niet meer dan het oplevert?

Afval verbranden kost nu al veel geld en in de toekomst waarschijnlijk nog meer, omdat het milieuvriendelijk is. De overheid probeert afval scheiden zo veel mogelijk te stimuleren waardoor er een afvalstoffenbelasting is ontstaan. Bedrijven betalen deze belasting voor het verbranden van het bedrijfsafval. Het scheelt dus veel geld als het afval juist wordt gescheiden en niet verbrand hoeft te worden. Daarnaast levert afval scheiden juist geld op, doordat er waardevolle materialen hergebruikt kunnen worden waardoor er minder nieuwe grondstoffen nodig zijn.<sup>12</sup>

<sup>7</sup> Rijkswaterstaat (2020), Pictogrammen afvalscheiding. ([www.afvalcirculair.nl](http://www.afvalcirculair.nl))

<sup>8</sup> Rijksoverheid (2020), Statiegeld op kleine plastic flesjes voor minder zwerfafval. ([www.rijksoverheid.nl](http://www.rijksoverheid.nl))

<sup>9</sup> Recycling Netwerk, Hoe werkt statiegeld? ([www.recyclingnetwerk.org](http://www.recyclingnetwerk.org))

<sup>10</sup> YouTube KNVB 2020, [www.youtube.com/watch?v=La8n7-yMuXM](https://www.youtube.com/watch?v=La8n7-yMuXM)

<sup>11</sup> HVCgroep, bronscheiding kwalitatief beter dan nascheiding. ([www.hvcgroep.nl](http://www.hvcgroep.nl))

<sup>12</sup> Rijksoverheid, afvalstoffenbelasting. ([www.rijksoverheid.nl](http://www.rijksoverheid.nl))

Snel naar.:



## 4. Afspraken met afvalverwerkers

Alle sportclubs in Nederland worden beschouwd als bedrijf en zijn dus zelf verantwoordelijk voor de verwerking van alle afvalstromen.<sup>14</sup> Dit betekent dat sportclubs zelf een contract moeten afsluiten met een afvalverwerker. Dit kan ingewikkeld zijn, want er zijn veel contract mogelijkheden en verschillende inzamelaars. In veel gevallen worden de afvalbakken geleegd wanneer de container vol zit, of is er sprake van een periodieke lediging.

Sportverenigingen betalen vaak erg veel geld voor deze lediging. Om inzicht te krijgen in de verschillende opties van afvalverwerking staat hieronder een advies over de afspraken die je kunt maken met een afvalinzamelaar en welke afvalverwerkers er allemaal op de markt zijn geschikt voor sportclubs.

### 4.1 Afspraken met de afvalinzamelaar

Waarschijnlijk zal er nu een afvalinzamelaar langs komen op de club om het restafval op te halen. Bekijk dit contract eens, is deze nog steeds passend? En zijn er nu meerdere inzamelaars voor verschillende afvalstromen? De contracten kunnen vaak ingewikkeld en commercieel zijn, hieronder staan een aantal vragen die je je huidige afvalinzamelaar of eventueel toekomstige afvalinzamelaar kunt stellen:

- Kan het huidige contract uitgebreid worden zodat er verschillende afvalstromen opgehaald kunnen worden?
- Vraag naar de tarieven voor gescheiden afvalstromen. Gescheiden afval ophalen en verwerken kost vaak maar de helft van het tarief van ongescheiden inzameling.<sup>15</sup>
- Sommige inzamelaars kunnen helpen met het voorzien van stickers of andere communicatiemiddelen, om de afvalbakken te verduidelijken en het scheiden te bevorderen.
- Zou het goedkoper zijn als je samenwerkt met een andere club?

De samenwerking met verschillende clubs of andere bedrijven in de regio kan leiden tot een groter volume afval. Dit grotere volume is vaak nodig bij afvalverwerkers. Er zitten vaak meerdere sportverenigingen op een sportpark en door samen afval in te zamelen wordt massa gecreëerd en is het mogelijk om tegen lagere kosten meer afvalstromen te scheiden. Wellicht is het ook mogelijk om een gezamenlijk afvalcontract in te kopen.

### 4.2 Samenwerking met clubs

Samenwerking met verschillende clubs of andere bedrijven in de regio heeft voordelen. Een samenwerking kan leiden tot een groter volume afval en dit grotere volume is vaak nodig bij afvalverwerkers om het om te komen halen. Er zitten vaak meerdere sportverenigingen op een sportpark en door samen afval in te zamelen wordt massa gecreëerd en is het mogelijk om tegen lagere kosten meer afvalstromen te scheiden.

Daarnaast verminder door een gezamenlijk afvalcontract het aantal vervoersbewegingen van de afvalverwerker, wat weer CO<sub>2</sub>-uitstoot bespaart. Bekijk dus eens of er sportclubs of andere bedrijven bij jou in de buurt zitten om de mogelijkheden van een gezamenlijk afvalcontract te bespreken.

### 4.3 Mogelijkheden in de markt

Naast de grote afvalverwerkers zoals Renewi, GP Groot, HTC, SUEZ, AVR, Reukema en Jansen Recycling Group etc.<sup>16</sup> zijn er ook een aantal kleinere en vaak duurzamere verzamelinitiatieven die voor een klein bedrag een kleine stroom afval ophalen. Deze worden allemaal op een verantwoordelijke manier verwerkt en dit zorgt er ook voor dat er uiteindelijk minder restafval is. De contracten zullen per verwerker verschillen. Maar het abonnement kan vaak aangepast worden naar de gewenste containers of lediging frequentie.

- **De clique** verzamelt kleinere afvalstromen zoals koffiedik, sinaasappelschillen en kurk maar ook grotere stromen en brengt dit naar partijen die er nieuwe producten van maken. ([www.declique.nl](http://www.declique.nl))
- **Greenup** is een automaat voor inname van PET-flesjes, drankkartons en blikjes op sportverenigingen. ([www.duurzaamsport.nl/greenup/](http://www.duurzaamsport.nl/greenup/))
- Bij **Afval loont** kan je afval inleveren zoals PMD, papier, frituurvet en textiel en krijg je er een klein bedrag voor terug. ([www.afvalloont.nl](http://www.afvalloont.nl))
- **Frituurvet recycle** het is een inleverpunt voor frituurvet, het wordt hier ook weer gerecycled. ([www.frituurvetrecyclehet.nl](http://www.frituurvetrecyclehet.nl))
- **Seenons** haalt efficiënt en duurzaam kleine afvalstromen op. Dit kun je zelf beheren door middel van hun app. Ze halen naast de standaard mono-stromen ook sinaasappelschillen en koffiedrab apart op. ([www.seenons.com](http://www.seenons.com))

- **Oscar Circulair** haalt in één gebied in de Amsterdamse binnenstad restafval en grondstoffen op bij verschillende ondernemers. Met deze vernieuwende aanpak vermindert Oscar de restafvalstroom, zamelt het hoogwaardige grondstoffen in voor hergebruik én vergroot het de leefbaarheid in het gebied. ([www.vangbuitenshuis.nl](http://www.vangbuitenshuis.nl))
- **GroenCollect** haalt niet alleen reststromen op, maar zorgt er tegelijkertijd voor dat deze opgehaalde materialen een tweede leven krijgen zoals Jenever van oud brood. ([www.vangbuitenshuis.nl](http://www.vangbuitenshuis.nl))
- **Inzamelhelden** haalt het afval van inwoners, winkels, horeca en kantoren dagelijks op met een elektrische bakfiets. Met een app kun je aangeven welk afval wanneer opegehaald kan worden. ([www.vangbuitenshuis.nl](http://www.vangbuitenshuis.nl))

### Praktijkvoorbeelden

- De **Gorinchemse Korfbal Vereniging** en **voetbalvereniging SVW** zijn gaan samenwerken. Door afval te scheiden en samen te werken hoeft de vuilniswagen nu in plaats van één keer in de twee weken nog maar eens in de zes weken te rijden. Het geld dat hiermee uitgespaard wordt kan nu in de club geïnvesteerd worden. ([www.afvalgids.nl](http://www.afvalgids.nl))
- **Seenons** is een afvalverwerker die reststromen koppelt aan lokale bedrijven die deze circulair verwerken tot nieuwe producten. Zij streven naar het verhogen van de restafval kosten zodat de kosten van monostromen verlaagd kunnen worden. Seenons haalt monostromen nu op voor €2 per 60 liter zak. Bij restafval wordt het pas vanaf €14,75 opgehaald. Dit betekent dus dat je ook kleine hoeveelheden kan laten ophalen en dat meerdere mono-stromen scheiden uiteindelijk goedkoper is dan restafval laten ophalen.<sup>16</sup>
- **Knowledge Mile** is een community in een gedeelte van Amsterdam waar wordt geëxperimenteerd met een collectief afvalcontract. ([www.knowledgemile.amsterdam](http://www.knowledgemile.amsterdam))
- **Zero Waste Zuidas** is een collectief van 27 bedrijven die samen toewerken naar Zero Waste in 2030. Samen gaan zij de afvalstromen papier, plastic en swill aanbesteden. ([www.greenbusinessclub.nl](http://www.greenbusinessclub.nl))

### FAQ

**Door afval te scheiden moeten de verwerkers vaker rijden, dat is toch niet goed voor het milieu?**

Dat hoeft niet, of het afval nou apart is of bij elkaar, de hoeveelheid

### Tips & Tricks



- Op deze lijst vind je erkende afvalverwerkers in Nederland ([www.ondernemersloket.niwo.nl/](http://www.ondernemersloket.niwo.nl/))
- TeamSport 24 geeft advies over de logistieke afhandeling van het afval op sportclubs, zodat zij niet te veel betalen ([www.teamsport24.nl](http://www.teamsport24.nl))
- Kijk naar lokale opties, zoals een inzamelpunt voor elektrische apparaten of batterijen.
- Check bij de leveranciers of de groothandel of zij de mogelijkheid bieden om bepaalde soorten afval weer mee terug te nemen.

blijft hetzelfde of zelfs minder. De CO<sub>2</sub>-uitstoot die vrijkomt bij het iets vaker rijden weegt niet op tegen de milieuwinst die gescheiden afval inzamelen oplevert.<sup>17</sup>

<sup>13</sup> Rotterdam Sportsupport, *Bedrijfsreinigingsrecht en afval bij sportverenigingen*. ([www.rotterdamssportsupport.nl](http://www.rotterdamssportsupport.nl))

<sup>14</sup> Stimular, *Verbeter afvalscheiding*. ([www.stimular.nl](http://www.stimular.nl))

<sup>15</sup> Aeternus (2018), *Top 25 Nederlandse Recyclingbedrijven*. ([www.aeternuscompany.nl](http://www.aeternuscompany.nl))

<sup>16</sup> J. Kamermans, *persoonlijke communicatie*, 10 november 2020.

<sup>17</sup> Milieucentraal, *Afval scheiden: nut en fabels*. ([www.milieucentraal.nl](http://www.milieucentraal.nl))

Snel naar..:



## 5. Communicatie

Om te zorgen dat iedereen op de hoogte is van de nieuwe werkwijze rondom afval, is het belangrijk om dit goed te communiceren naar iedereen. Wanneer iedereen zich bewust is van de nieuwe initiatieven, is het makkelijker om elkaar te motiveren en belonen maar ook aan te spreken wanneer iemand zich niet helemaal aan de regels houdt. Om het nieuwe afvalplan te lanceren, kan je een aantal communicatiemiddelen gebruiken. Het is daarbij belangrijk om de juiste informatie te verstrekken. Een goed communicatieplan is van belang, omdat je dan meteen met iedereen tegelijk aan de slag kan, dit heeft meer effect.

Communicatie over afval is relevant voor iedereen die betrokken is bij de sportclub:

- Trainers, medewerkers en vrijwilligers
- De leden en ouders en verzorgers
- Het bestuur
- De bezoekers
- De schoonmakers
- De sportbonden



### 5.1 Communicatiemiddelen

Om te zorgen dat de nieuwe plannen wat betreft afval scheiden niemand zal ontgaan, kan je gebruik maken van verschillende kanalen.

**Voor externe communicatie (naar de buitenwereld toe; bezoekers, sportbonden etc.):**

- Flyers en/of posters op lokale vindplaatsen (supermarkt, buurthuizen). Flyers zorgt wel voor mogelijk zwerfafval, kies hier alleen voor wanneer digitaal niet mogelijk is.
- Flyers en/of posters bij de kantine en ingang van de sportclub met duidelijke tekst en pictogrammen.
- De website: post een artikel of pop-up scherm over het afval scheiden.
- Sociale media: Facebook, Instagram of Twitter.

**Voor interne communicatie (binnen de club; vrijwilligers/ leden etc.):**

- WhatsApp-groepen: wanneer de aanvoerder van het team een berichtje stuurt in de groep waar het hele team in zit, bereik je veel mensen.
- E-mail: een duidelijk mailtje naar de leden en ouders werkt informatief, dit kan ook als naslagwerk worden gebruikt.
- Een afvalcursus: vrijwilligers en medewerkers zijn vaak het kloppende hart van de sportclub en helpen overal mee. Het is dus belangrijk dat zij precies weten wat er met het afval gedaan moet worden. Breng door middel van een korte afvalcursus alle betrokken medewerkers op de hoogte van de nieuwe ontwikkelingen. Wijs bijvoorbeeld een 'afval coach' aan die het leuk vindt om hier mee bezig te zijn, en laat iedereen trainen door deze persoon.
- De website: post een artikel of pop-up scherm over het afval scheiden.
- Sociale media: Facebook, Instagram of Twitter.



## 5.2 Informatiebehoefte

Afval scheiden werkt alleen als iedereen op de sportclub mee doet, het is dus van belang dat alle belangrijke vragen op voorhand al worden beantwoord en dat scepticisme weggenomen wordt. Er moet duidelijke en eenvoudige kennis overgedragen worden aan de leden: wat verandert er precies en hoe gebeurt dat? Deze informatie moet kort en krachtig zijn.

Hieronder staan een aantal punten die behandeld kunnen worden in de communicatie:

- De motivatie van de sportclub om dit te doen.
- Het effect en de noodzaak. De meeste mensen hebben geen idee wat er met hun afval gebeurt. Daarom zijn veel mensen geneigd om de mythes rond afval scheiden te geloven zoals; “alles komt uiteindelijk toch bij elkaar”. Leg vanaf het begin goed uit waar de noodzaak van afval scheiden vandaan komt en wat het effect is. Dit zorgt ervoor dat leden beseffen dat het daadwerkelijk nut heeft en dat motiveert het gewenste gedrag.
- Laat de (potentiële) resultaten zien.
- Welke nieuwe afvalbakken zijn er nu en voor welke stromen gelden ze.
- Waar zijn deze nieuwe afvalbakken te vinden.
- Benadruk de nauwkeurigheid van het afval scheiden, als het één te veel van een andere stroom bevat, is deze stroom ‘vervuild’. Dat is zonde want de stroom is dan niet meer geschikt voor recycling.



## Tips & Tricks

- Toon de impact door middel van CO<sub>2</sub>/klimaat kengetallen.
- Communiceer uiteindelijk ook de resultaten.
- Clubbereik is een organisatie die sportclubs helpt hun communicatie gemakkelijker te laten verlopen ([www.clubbereik.nl](http://www.clubbereik.nl)).
- Betrek bekende organisaties bij het organiseren van evenementen voor meer draagvlak. Veel mensen kennen bijvoorbeeld Supporter van Schoon ([www.supportervanschoon.nl](http://www.supportervanschoon.nl)).
- Bekijk op onderstaande websites tips over communicatie betreft zwerfafval:
  - 10 tops: ([www.zwerfafval.rijkswaterstaat.nl](http://www.zwerfafval.rijkswaterstaat.nl))
  - Maatregelen: ([www.zwerfafval.rijkswaterstaat.nl](http://www.zwerfafval.rijkswaterstaat.nl))
  - Handleiding: ([www.zwerfafval.rijkswaterstaat.nl](http://www.zwerfafval.rijkswaterstaat.nl))



## Praktijkvoorbeelden

- **Klean** bedacht de #zwerfje. Een hashtag die mensen kunnen gebruiken wanneer ze zwerfafval opruimen. Zo is het zichtbaar wat mensen doen en zo stimuleer je elkaar. Bedenk als sportclub ook je eigen hashtag om op social media te laten zien hoe hard jullie hieraan werken! ([www.klean.nl](http://www.klean.nl)).
- **Nederland Schoon** helpt sportclubs om te communiceren over afval scheiden via materialen. Ze bieden gepersonaliseerde producten, deze zou je zelf als sportclub ook kunnen bestellen. ([www.nederlandschoon.nl](http://www.nederlandschoon.nl))



Snel naar..:



## 6. Gedrag

Het gedrag van iedereen op de sportclub heeft veel invloed op het afval scheiden.<sup>18</sup> Een effectieve aanpak beïnvloedt de motieven, weerstanden en het speelt in op herkenbaarheid en gemak. Dit kan door middel van modelling, waarbij je het juiste voorbeeld laat zien, motiveren en het gemak bevorderen. Naast dat afval scheiden goed is voor het milieu, heeft de sportsector ook een voorbeeldfunctie. Een sportclub is een plek waar veel mensen samen komen en dus een goede plek om elkaar het juiste voorbeeld te geven, door afval te scheiden. Hierdoor worden mensen gestimuleerd om nog verantwoordelijker met hun afval om te gaan.

### 6.1 Modelling

- Een rolmodel kan helpen het gedrag te bevorderen. Denk hierbij aan een (oud) lid zodat anderen zich hier mee kunnen identificeren en hiernaar op kijken.
- Een persoon toewijzen als afvalcoach kan het positieve gedrag bevorderen, door mensen aan te spreken op hun gedrag of vragen te laten stellen en de sociale norm te benadrukken.
- Succesverhalen of praktijkvoorbeelden kunnen laten zien welke resultaten het juiste gedrag kan behalen.

### 6.2 Motiveren

- Afval scheiden is leuk en waardevol. Door alle positieve kanten te benadrukken worden leden gemotiveerd.
- Het is goedkoper en beter voor het milieu dan om één hoop gemengd afval te verwerken.
  - Ook is er geld te verdienen met afval scheiden. Op de lange termijn zal je kosten besparen en de statiegeld flesjes zullen geld opleveren. Dit zorgt voor een extraatje in de clubkas, waar leuke dingen van gekocht kunnen worden.
  - De milieuwinst aantonen door middel van kengetallen.
  - Probeer kritisch gedrag te vermijden/weerleggen en het gewenste gedrag te stimuleren.
  - Beloon elkaar wanneer je ziet dat iemand zich aan de regels houdt.
  - Afval scheiden is leuk! Creëer trots en wek het clubgevoel op; jullie doen dit samen voor een betere wereld.
  - Maak er een wedstrijd van.

### Tips & Tricks



- Stel een concreet doel wat je met de gehele sportclub wilt behalen. Een percentage minder afval, geld ophalen voor een uitje of een nieuwe aanvulling op de club.
- Voeg een wedstrijdelement toe tussen verschillende groepen. Competitie motiveert wanneer er tussen verschillende groepen wordt gestreden om wie het beste afval kan scheiden of de meeste flesjes kan inzamelen.
- De *D&B inspiratielijst* afval scheiden biedt een overzicht van maatregelen en technieken om afval scheiden te stimuleren.<sup>20</sup>

### 6.3 Gemak

Gemak heeft invloed op het doen en laten, hoe makkelijker het is om afval te scheiden hoe sneller mensen dit ook zullen doen. Houd daarom rekening met:

- De reacties op de plaatsing van de afvalbakken. Kan iedereen hier goed mee omgaan of zijn er aanpassingen nodig?
- Herinner aan de juiste handelingen op het goede moment door stickers, pijlen of pictogrammen.
- Probeer op elk vlak alles zo eenduidig, herkenbaar, transparant en duidelijk te houden.

### Praktijkvoorbeelden

- **Anjo Travaille**, adviseur gedragsverandering heeft interventies om gedragsverandering op het gebied van zwerfafval en afvalscheiding op school toe te passen. Deze is te bekijken op [www.afvalopschool.nl](http://www.afvalopschool.nl).
- **Wecycle** had een campagne voor de inzameling van kleine elektrische apparaten gekoppeld aan een WK actie. Dit wedstrijdelement zorgde ervoor dat er 10% meer van de apparaten bij elektronikawinkels werd gemeten (Travaille, 2016).



## FAQ

### Is het mogelijk om als sportvereniging hier echt een gedragsverandering door te voeren?

Ja, op het gebied van afval scheiden zeker. Dit kan echter alleen als er genoeg aandacht aan wordt besteed. Gedragsverandering op grote schaal gaat over het algemeen langzaam. Het bereik, de herhaling en de duur van de 'campagne' maakt veel uit voor het effect.

<sup>19</sup> D&B (2017) *Inspiratielijst afval scheiden*. ([www.dbgedrag.nl/](http://www.dbgedrag.nl/))



## Bijlage 1: werkdocument

Gebruik dit werkdocument om de afvalstromen in kaart te brengen. Vul de producten in die je tegenkomt en kruis aan in welke stroom deze terecht hoort. Gebruik de Afvalscheidingswijzer app of [website](#) om te zien welk product in welke afvalbak thuishoort. Aan de hand van het totaal kun je zien welke stromen het grootste

zijn en hier dus gericht je afvalbakken en communicatie op aanpassen. Vul eventueel ook de leverancier in. Leg deze lijst naast je inkooplijst, zo kun je zien welke producten je zelf hebt ingekocht en welk afval er van buitenaf komt.

Product	Stroom	Hoeveelheid inkooplijst	Hoeveelheid sorteerproef	Totaal
	Restafval			
	Papier en karton			
	Glas			
	GFT (groente, fruit, tuinafval)			
	PMD (Plastic, metaal, drankkarton)			
	Blik			
	Textiel			
	Elektrische apparaten			
	Plastic flesjes			
	Klein chemisch afval			
	Koffiedik			
	Frituurvet			
	Koffiebekers			



## Bronnenlijst

- Aeternus (2018) Top 25 Nederlandse Recyclingbedrijven, [www.aeternuscompany.nl/wp-content/uploads/2018/11/Aeternus-Top-25-Recycling-2018.pdf](http://www.aeternuscompany.nl/wp-content/uploads/2018/11/Aeternus-Top-25-Recycling-2018.pdf)
- Afval loont, [www.afvalloont.nl](http://www.afvalloont.nl)
- Afval op school, Workshop gedragsverandering, [www.afvalopschool.nl/nieuws/workshop-gedragsverandering](http://www.afvalopschool.nl/nieuws/workshop-gedragsverandering)
- Afvalgids, [www.afvalgids.nl](http://www.afvalgids.nl)
- Afvalscheidingswijzer, [www.afvalscheidingswijzer.nl](http://www.afvalscheidingswijzer.nl)
- Biodisposables, [www.biodisposables.nl](http://www.biodisposables.nl)
- Clubbase, Afval, [www.clubbase.sport.nl/kennisbank/accommodatie/duurzaamheid/afval](http://www.clubbase.sport.nl/kennisbank/accommodatie/duurzaamheid/afval)
- Club bereik, [www.clubbereik.nl](http://www.clubbereik.nl)
- Cups4clubs, [www.cups4clubs.nl](http://www.cups4clubs.nl)
- D&B (2017) Inspiratielijst afval scheiden, [www.dbgedrag.nl/resources/uploads/2018/03/DB-Inspiratielijst-afval-scheiden-september-2017.pdf](http://www.dbgedrag.nl/resources/uploads/2018/03/DB-Inspiratielijst-afval-scheiden-september-2017.pdf)
- De afvalbak, [www.deafvalbak.nl](http://www.deafvalbak.nl)
- De Clique, [declique.nl/](http://declique.nl/)
- Destentor, Sportclubs willen wel afval scheiden maar doen het niet, [www.destentor.nl/deventer/sportclubs-willen-wel-afval-scheiden-maar-doen-het-niet-aae66aag/?referrer=https%3A%2F%2Fwww.google.nl%2F](http://www.destentor.nl/deventer/sportclubs-willen-wel-afval-scheiden-maar-doen-het-niet-aae66aag/?referrer=https%3A%2F%2Fwww.google.nl%2F)
- Duic, de clique ziet waarde in afval Utrechtse horeca, [www.duic.nl/ondememen/de-clique-ziet-waarde-in-afval-utrechtse-horeca](http://www.duic.nl/ondememen/de-clique-ziet-waarde-in-afval-utrechtse-horeca)
- Duurzaam sport, [www.duurzaamsport.nl](http://www.duurzaamsport.nl)
- Duurzaam sport, [www.duurzaamsport.nl](http://www.duurzaamsport.nl)
- Frituurvet recycle het, [www.frituurvetrecyclehet.nl](http://www.frituurvetrecyclehet.nl)
- Golfclub Capelle, Intentieverklaring inkoopbeleid, [www.golfclubcapelle.nl/de-club/intentieverklaring-inkoopbeleid](http://www.golfclubcapelle.nl/de-club/intentieverklaring-inkoopbeleid)
- HC Athena, [www.hcathena.nl/site](http://www.hcathena.nl/site)
- HVCgroep, bronscheiding kwalitatief beter dan nascheiding, [www.hvcgroep.nl/ons-verhaal/nieuws/bronscheiding-kwalitatief-beter-dan-nascheiding](http://www.hvcgroep.nl/ons-verhaal/nieuws/bronscheiding-kwalitatief-beter-dan-nascheiding)
- Jeugdfonds sport en cultuur, SportspullenBank, [www.jeugdfondssportencultuur.nl/wp-content/uploads/2020/02/SportSpullenBank-flyer-V4.pdf](http://www.jeugdfondssportencultuur.nl/wp-content/uploads/2020/02/SportSpullenBank-flyer-V4.pdf)
- Join the pipe, [www.join-the-pipe.org](http://www.join-the-pipe.org)
- Jongeren op gezond gewicht, [www.jongerenopgezondgewicht.nl](http://www.jongerenopgezondgewicht.nl)
- Klean, [www.klean.nl](http://www.klean.nl)
- KNVB, Plastic bierglazen en patatbakjes zijn verleden tijd, [www.knvb.nl/nieuws/assist/assist/58589/plastic-bierglazen-en-patatbakjes-zijn-verleden-tijd-bij-vw-westzaan](http://www.knvb.nl/nieuws/assist/assist/58589/plastic-bierglazen-en-patatbakjes-zijn-verleden-tijd-bij-vw-westzaan)
- KNVB Youtube, [www.youtube.com/watch?v=L08n7-yMuXM&feature=emb\\_title](http://www.youtube.com/watch?v=L08n7-yMuXM&feature=emb_title)
- Milieucentraal, Afval scheiden: nut en labels, [www.milieucentraal.nl/minder-afval/afval-scheiden-nut-en-labels](http://www.milieucentraal.nl/minder-afval/afval-scheiden-nut-en-labels)
- Natureko, [www.natureko.nl/koffiebekers](http://www.natureko.nl/koffiebekers)
- Nederland Schoon (2018), Toolkit stadionaanpak, [www.nederschoon.nl/sites/default/files/media/Images/Sport/toolkit\\_stadionaanpak\\_def.pdf](http://www.nederschoon.nl/sites/default/files/media/Images/Sport/toolkit_stadionaanpak_def.pdf)
- Niwo, VIHb registraties, [ondernemersloket.niwo.nl/home/publicatie/zoek-vihb-registraties](http://ondernemersloket.niwo.nl/home/publicatie/zoek-vihb-registraties)
- Novimores, Afvalscheiding op sportclub? Houd het simpel [www.novimores.nl/2017/06/afvalscheiding-op-sportclub-houd-het-simpel](http://www.novimores.nl/2017/06/afvalscheiding-op-sportclub-houd-het-simpel)
- Omrin, Sorteerproef: afvalinzameling en -scheiding verbeteren, [www.omrin.nl/bij-mij-thuis/over-omrin/voor-gemeenten/diensten-gemeenten/sorteerproef](http://www.omrin.nl/bij-mij-thuis/over-omrin/voor-gemeenten/diensten-gemeenten/sorteerproef)
- Ovam (2018), Sorteeraanlyse van bedrijfsrestafval ingezameld door private inzamelaars, [www.ovam.be/sites/default/files/atoms/files/Eindrapport\\_Sorteeraanlyse\\_Bedrijfsrestafval\\_20180320.pdf](http://www.ovam.be/sites/default/files/atoms/files/Eindrapport_Sorteeraanlyse_Bedrijfsrestafval_20180320.pdf)
- Pure sportswear, [www.puresportswear.nl](http://www.puresportswear.nl)
- Recycling netwerk, [www.recyclingnetwerk.org/themas/statiegeld/hoer-werkt-statiegeld](http://www.recyclingnetwerk.org/themas/statiegeld/hoer-werkt-statiegeld)
- Rijksoverheid, Afval buitenshuis scheiden en recyclen, [www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/afval/afval-buitenshuis-scheiden-en-recyclen](http://www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/afval/afval-buitenshuis-scheiden-en-recyclen)
- Rijksoverheid, Statiegeld op kleine flesjes, [www.rijksoverheid.nl/actueel/nieuws/2020/04/24/statiegeld-op-kleine-plastic-flesjes-voor-minder-zwerfafval](http://www.rijksoverheid.nl/actueel/nieuws/2020/04/24/statiegeld-op-kleine-plastic-flesjes-voor-minder-zwerfafval)
- Rijksoverheid, SUP-richtlijn, [www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/afval/europese-richtlijn-voor-minder-wegwerpplastic-in-zee-sup-richtlijn](http://www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/afval/europese-richtlijn-voor-minder-wegwerpplastic-in-zee-sup-richtlijn)
- Rijksoverheid, Nieuwe wetgeving voor wegwerpplastics [www.rijksoverheid.nl/documenten/brochures/2021/02/08/nieuwe-wetgeving-voor-wegwerpplastics](http://www.rijksoverheid.nl/documenten/brochures/2021/02/08/nieuwe-wetgeving-voor-wegwerpplastics)
- Rijkswaterstaat (2020), Pictogrammen afvalscheiding, [www.afvalcirculair.nl/nieuws/afvalnieuws/2017/pictogrammen](http://www.afvalcirculair.nl/nieuws/afvalnieuws/2017/pictogrammen)
- RKVV JEKA, [www.rkvvjeke.nl](http://www.rkvvjeke.nl)
- Samen lekker bezig, Gezond populairder dan friet bij SML Arnhem, [www.samenlekkerbezig.nl/inspiratie/gezond-populairder-dan-friet-bij-sml-arnhem](http://www.samenlekkerbezig.nl/inspiratie/gezond-populairder-dan-friet-bij-sml-arnhem)
- Samen lekker bezig, Gezonde voeding heel erg belangrijk bij FC Lisse, [www.samenlekkerbezig.nl/inspiratie/gezonde-voeding-heel-erg-belangrijk-bij-fc-lisse](http://www.samenlekkerbezig.nl/inspiratie/gezonde-voeding-heel-erg-belangrijk-bij-fc-lisse)
- Seenons, [www.seenons.com](http://www.seenons.com)
- Stimular, verbeter afvalscheiding, [www.stimular.nl/maatregelen/verbeter-afvalscheiding](http://www.stimular.nl/maatregelen/verbeter-afvalscheiding)
- SSNB, verduurzaming sportaccommodaties, [www.ssnb.nl/verduurzaming-sportaccommodaties-meer-dan-energie-besparen-en-opwekken](http://www.ssnb.nl/verduurzaming-sportaccommodaties-meer-dan-energie-besparen-en-opwekken)
- Supporter van Schoon, [www.supportervanschoon.nl](http://www.supportervanschoon.nl)
- Teamsport24, afvalverwerking bij sportverenigingen, [www.teamsport24.nl/besparingsmogelijkheden/afvalverwerking-recycling](http://www.teamsport24.nl/besparingsmogelijkheden/afvalverwerking-recycling)
- Tomra, emballage inname, [www.tomra.nl/emballage-inname/innameconcepten/greenup](http://www.tomra.nl/emballage-inname/innameconcepten/greenup)
- Travaille, Anjo (2016) Effectieve beïnvloeding van afvalscheiding.
- Voc-rotterdam, Plasticvrij [www.voc-rotterdam.nl/plasticvrij](http://www.voc-rotterdam.nl/plasticvrij)
- VVV den Ham, Leaseplan kleding, [www.vvdendam.nl/organisatie/materiaalkleding/leaseplan](http://www.vvdendam.nl/organisatie/materiaalkleding/leaseplan)

# Colofon

**Organisatie:**

Rijkswaterstaat, VANG Buitenshuis

**Auteur(s):**

PHI Factory in opdracht van  
Rijkswaterstaat (Geerke Versteeg, Femke  
Posthuma en Sygun van Arem)

**Versie:**

2

**Publicatiedatum:**

april 2021

[vangbuitenshuis.nl](http://vangbuitenshuis.nl)



Rijkswaterstaat  
Ministerie van Infrastructuur en Milieu

